

ПРЕДИКАТИ ФАТАЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ДЕБІТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ

© Тронь О., Духович М., 2007

У статті досліджується семантика предикатів фатальності та основні засоби їх вираження.

The article highlights the semantic meaning of the predicates of inevitability. It analyses some major means of expressing modality of inevitability.

Key words: debitive, predicate of inevitability, semantic structure of the sentence.

Серед різновидів дебітивної модальності (концептів доцільності, необхідності, вимушеності / змушуваності, зобов'язання, повинності) концепт неминучості / невідворотності характеризується найвищим рівнем облігаторності (зокрема фатальності), служить на позначення повинності, яку не можна відвернути, якій не можна перешкодити, бо вона не залежить від волі суб'єкта, а є тим, що судилось долею (вищою силою тощо). Неминучість трактуємо як об'єктивно повиннісний, але не усвідомлений зв'язок явищ. Основою модального значення неминучості є об'єктивна зумовленість дії. У конструкціях із значенням неминучості дія відбувається або не відбувається не тому, що суб'єкт повинен її виконати сам, а тому, що цього вимагає об'єктивний збіг обставин.

У конструкціях із модальним значенням неминучості / невідворотності сема 'волевиявлення' відсутня, що цілком відрізняє їх від речень із значенням необхідності / потреби і повинності.

До семантичного поля неминучості / невідворотності належать такі англійські слова-концепти як *fate, fortune, destiny, destined, prediction,*

predestination. У всіх названих словах є семантичний компонент ‘неминучість’, тобто те, що не можна відвернути, і що не залежить від людської волі.

На основі контекстуального використання модальних предикатів із семантичним компонентом ‘неминучість / невідворотність’ виявлено ряд диференційних ознак, а саме, ‘імпліцитна інтенційність’, ‘спрямування у майбутнє’, ‘фактуальність’, ‘відсутність альтернативи’.

В англійській мові основним засобом вираження модального значення неминучості / невідворотності виступає модальне дієслово **must**. Наприклад: *All experience tended to show that man **must die** (J. Galsworthy). We all **must die** one day ... (G. Greene)*. Це модальне значення також передається за допомогою модальних дієслів **be to** (здебільшого у формі минулого часу), **have to**, конструкціями **be bound to + Inf**, **be certain to + Inf**, словоформами **inevitable**, **inevitably** тощо. Наприклад: *He [the fish] is hitting the wire leader with his spear, he thought. That **was bound to come** (E. Hemingway). Their marriage **was to take place** at the end of the year (W. Maugham). She **is certain to become** his wife (W. Maugham)*. Модальне дієслово **will** також передає значення невідворотності, напр.: *I know I'm right. I know it. I feel it. Something terrible **will happen** to us (W. Maugham)*.

Цілком зрозуміло, що люди намагаються уникнути поганого, запобігти йому, саме тому словоформи **inevitable**, **inevitably** пов'язані, як правило, з оцінкою “погано” для суб'єкта, що є істотою, наприклад: *It was **inevitable** that she **should marry**: life was hard for a girl who had to earn her own living (W. Maugham). It seems **inevitable** that the Chevalier **must back** into your life (F. Scott Fitzgerald)*.

Диференційною ознакою речень із модальним значенням невідворотності є впевненість мовця у тому, що якась подія обов'язково відбудеться (стверджувальні конструкції) або, навпаки, впевненість у нездійсненні якоїсь події за будь яких умов (заперечні конструкції). Наприклад: *Loss is **inevitable** in life; it exists universally. Diving from that height in as little water as that, she [Stella] has got to turn like a flash the moment she touches the water. And if she doesn't do it right she's **bound to bash** her head against the bottom and **break her back** (W. Maugham). One has to remember how much **has to be forgotten** and how much **has to***

be learnt when for the first time one faces life (W. Maugham). You were asking just now what was the meaning of life – go and look at those Persian carpets, and one of these days the answer **will inevitably come** to you (W. Maugham). One thought had tormented him. He knew that **he would have to walk** alone through the chancel (F. Scott Fitzgerald). The tragic thing is that not one of those hundred and forty-seven great works **will ever be written** (W. Maugham).

У реченнях із модальним значенням невідворотності детермінуючим чинником виступає:

а) Бог: *She was a barren woman and, even though it was clearly **God's will** that she **should be childless**, she could scarcely bear to look at little children sometimes, her heart ached so – the tears rose to her eyes and one by one, slowly, rolled down her cheeks* (W. Maugham);

б) доля: *The world is hard and cruel. We are here none knows why, and we go none knows whither. We **must be** very humble. We **must see** the beauty of quietness. We **must go** through life so inconspicuously that **Fate** does not notice us* (W. Maugham). *Philip realised that he **must live** two years with a tormentor from whom there was no escape* (W. Maugham). *This was the hand that life had dealt her, and she **had to live** through it, if only for her children* (D. Steel). *“Women like that,” he said, “**are bound to have history**. Life will not pass them by”* (A. Christie);

в) життєві закономірності буття, “закони природи”: *“That’s the cycle of life, Taylor,” she said. “The old **has to pass on** before the new can come around”* (B. Kingsolver). *You **must lie** on the bed that you have made* (W. Maugham). *If you've made a fool of yourself you **must eat** humble pie* (J. Galsworthy). *It occurred to Dick suddenly, as it might occur to a dying man that he had forgotten to tell where his will was, it occurred to him also that there would be so much she **would have to be told*** (F. Scott Fitzgerald). *He knew that all things human are transitory and therefore that it **must cease** one day or another* (W. Maugham). *If the thing **was to happen**, it was to **happen** in this way...* (E. Wharton);

г) обставини життя: *Besides, he hasn't any money. He **must come back** (F. Scott Fitzgerald). He looked at the people among whom he **was to live** (W. Maugham). I stand alone, **bound to accept** society and not unwilling, since in return for the taxes I pay it protects me (W. Maugham);*

д) інтуїція, внутрішні передчуття, передбачення: *I know I'm right. I know it. I feel it. Something terrible **will happen** to us (W. Maugham). I knew that in the end I **must meet** you (J. Galsworthy). He told himself that Mildred **must have** senses like anybody else, it was only a question of awakening them; he had theories about woman, the rip at heart, and thought that there must come a time with everyone when she would yield to persistence (W. Maugham). Sooner or later he **would marry** some honest soul in Holland, and I felt sure he would be happy (W. Maugham).*

В останньому реченні інтенсифікатором предикату неминучості виступає словоформа *sooner or later*. Це ж спостерігаємо і в наступних реченнях, як-от: *Sooner or later the human being in you **will yearn** for the common bonds of humanity (W. Maugham). You've got to face it sooner or later (H. Lee). Sooner or later you'll be ill and tired and old, and then you'll crawl back into the herd (W. Maugham). After all, it **had to happen sooner or later** (W. Maugham). I guess you'll **have to look for a job, sooner or later** (B. Kingsolver).*

Модальне значення неминучості може також посилюватися інтенсифікаторами *undoubtedly, doubtless* тощо, як-от: *To all intents you are a Christian still, and if there is a God in Heaven you **will undoubtedly** receive your reward (W. Maugham). When you are a little older you **will doubtless** learn the advantage of minding your own business (W. Maugham).*

Отже, концепт неминучості / невідворотності, який репрезентує рівень фатальності, характеризується власними семантичними ознаками та засобами вираження. На основі контекстуального використання модальних предикатів із семантичним компонентом 'неминучість / невідворотність' виявлено ряд диференційних ознак, а саме, 'імпліцитна інтенційність', 'спрямування у майбутнє', 'фактуальність', 'відсутність альтернативи'.